

5. Фихтенгольц Г. М., Курс дифференциального и интегрального исчисления ч.3, М., Физматгиз, 1960, – с.870.
6. Гусев В. А., Мордкович А.Г., Математика. Справочные материалы, М., Просвещение, 1988, – ч.416.
7. Павленко А.Ф., Войгак А.В., Маркетинг, К., КНЭУ, 2001, – с. 106.

Табєєва Р.Р.

УДК 336.67

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗНАЧЕННЯ ЇЇ АНАЛІЗУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Анотація. У статті розглянуто теоретичні підходи щодо визначення економічного змісту поняття "фінансова стійкість підприємства", розкрито значення та необхідність її аналізу у ринкових умовах. Показаний вплив фінансової стійкості на інші характеристики фінансового стану підприємства. Наведені фактори і ознаки, за якими визнається і залежить фінансово стійке підприємство. Основну увагу приділено необхідності своєчасного аналізу фінансової стійкості окремих господарюючих суб'єктів.

Ключові слова: фінансова стійкість, аналіз фінансової стійкості, коефіцієнти фінансової стійкості, значення аналізу фінансової стійкості.

Аннотация. В статье рассмотрены теоретические подходы к определению экономического содержания понятия "финансовая устойчивость предприятия", раскрыто значение и необходимость ее анализа в рыночных условиях. Показано влияние финансовой устойчивости на другие характеристики финансового состояния предприятия. Приведены признаки, по которым определяется финансово устойчивое предприятие. Основное внимание уделено необходимости своевременного анализа финансовой устойчивости отдельных хозяйствующих субъектов.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, анализ финансовой устойчивости, коэффициенты финансовой устойчивости, значение анализа финансовой устойчивости.

Summary. The problem of financial sustainability of enterprises, operating in a market economy, is among the most important not only financial, but also economic problems, so this article considers the theoretical approaches to the definition of the economic content of the notion "financial stability of an enterprise", disclosed the value and necessity of its analysis in market conditions. Poorly studied in scientific works of questions remain communication financial stability with the other components of the financial condition of the enterprise, which clearly shown in this article. Lists the factors and symptoms, which is determined and depends on a financially sustainable enterprise. The main attention is paid to the need for a timely analysis of the financial soundness of individual economic entities. Defined role of the financial stability of the enterprise for sustainable development, both individual enterprises and society as a whole. In scientific literature there is no single view on the essence of the category "financial stability", the analysis of scientific-methodical sources illustrates the ambiguities in the definition of this concept is, therefore, suggested that systematic and generalized definition of financial stability of the enterprise.

Key words: financial stability, financial stability analysis, ratios of financial stability, the value of the analysis of financial stability.

Постановка проблеми. Фінансова стійкість є важливою умовою стабільного функціонування підприємства, розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємства. Саме фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність операційного, інвестиційного і фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами й зобов'язаннями. Достатній рівень фінансової стійкості стає запорукою здатності підприємства долати вплив фінансово-економічних криз. Незважаючи на те, що фінансова стійкість підприємства відображається і інтенсивно впливає на всі аспекти фінансової результативності, і опосередковано впливає на виробничий процес, більшість підприємств недооцінюють актуальність порушеної проблеми. Особливу актуальність тема набуває для підприємств, що працюють в нестабільних зовнішніх умовах, так як зовнішню нестабільність необхідно компенсувати посиленням внутрішнього контролю над фінансовою стійкістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема фінансової стійкості займає важливе місце в працях багатьох вчених. Початок досліджень з аналізу і оцінки фінансової стійкості підприємства відноситься до 60-х років ХХ століття. Е. Альтман і У.Бивер робили спроби оцінки фінансового становища, орієнтовані, у тому числі, і на фінансову стабільність підприємств. Проблема фінансової стійкості порушується в працях таких світових класиків, як Ю. Брігем і Л. Гапенски, Дж.К. Ван Хорн, Б. Калласс та інших, роботи яких присвячені питанням фінансового аналізу та фінансового менеджменту. У вітчизняній науці радянського періоду економічні аспекти проблеми рівноваги розроблялися, головним чином, у зв'язку із завданнями народногосподарського планування.

Більшість літературних джерел з даної проблематики обмежена лише розглядом систематичних показників оцінки фінансової стійкості та алгоритмів їх розрахунку, тому залишаються недослідженими ряд важливих питань: не має чіткого визначення сутності фінансової стійкості, не розкриті повністю її ознаки, фактори впливу на її рівень та загально прийнятих методик її оцінок. Недостатньо вивченими в наукових працях залишаються питання зв'язку фінансової стійкості з іншими складовими фінансового стану підприємства.

Метою роботи є вивчення та систематизація теоретичних та практичних питань аналізу фінансової стійкості підприємства з метою розкриття значення її своєчасного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Проблема фінансової стійкості підприємств відноситься до числа найбільш важливих фінансових проблем. Вона визначається ступенем забезпечення запасів і витрат власними та позиковими джерелами їх формування, співвідношенням обсягів власних і позикових коштів.

В науковій літературі немає єдиного погляду на сутність категорії «фінансова стійкість», проведений аналіз науково-методичних джерел свідчить про неоднозначність у визначенні цього поняття.

Савицька Г. В. пропонує під фінансовою стійкістю розуміти «здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів, які є гарантією його постійної платоспроможності та інвестиційної привабливості в межах допустимого рівня ризику» [1, с. 619]. Таке тлумачення залишає невизначеними критерії «рівноваги активів і пасивів», в якості яких можуть виступати: величина, склад, пропорції між окремими їх частинами та ряд інших.

Білик М. Д. дотримується думки, що «фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення» [2, с. 305].

Кремень В. М. розглядає фінансову стійкість як «спроможність підприємства за рахунок власних коштів забезпечувати діяльність або запаси і витрати, це здатність господарюючого суб'єкта функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовища» [3, с. 100].

Ляхтіонова Л. А. зауважує, що «фінансова стійкість – це постійне перевищення доходів над витратами...» [4, с. 221]. Прибуток, як результат перевищення доходів над витратами, і фактор, що обумовлює рівень рентабельності, є необхідною (але недостатньою) умовою забезпечення фінансової стійкості.

Притуляк Н. М. вважає, що «фінансова стійкість – це одна з комплексних характеристик фінансового стану, яка акумулює в собі результати управління фінансовими ресурсами на стадіях їх формування, розміщення і використання, і таким чином, обумовлює можливості підприємства в забезпеченні стійких темпів його економічного розвитку на основі стабільного зростання прибутку і капіталу» [5, с. 30].

Городня Т. А. наголошує на тому, що «фінансова стійкість – це характеристика, яка свідчить про стійке перевищення доходів підприємства над його витратами, ефективне використання грошових коштів, безперервний процес виробництва та реалізації продукції» [6, с. 202].

Систематизація розглянутих підходів дозволила визначити, що фінансова стійкість підприємства – це такий стан його фінансових ресурсів, їх розподілу та використання, що забезпечує стійкий розвиток фірми на основі зростання прибутку й капіталу за умови формування достатньої платоспроможності та кредитоспроможності за припустимого рівня ризику. Це здатність підприємства досягати стану фінансової рівноваги та утримувати його шляхом ефективного управління фінансовою стороною діяльності.

Зміст фінансової стійкості характеризують ефективним формуванням і використанням грошових ресурсів, необхідних для нормальної виробничо-комерційної діяльності. До власних фінансових ресурсів, якими володіє підприємство, відносять чистий прибуток і амортизаційні відрахування. Зовнішньою ознакою фінансової стійкості виступає платоспроможність господарюючого суб'єкта. Вона висловлює здатність фірми виконувати свої фінансові зобов'язання, що впливають з комерційних, кредитних та інших операцій платіжного характеру. Завдання аналізу фінансової стійкості полягає в оцінці величини, структури та відповідальності активів і пасивів підприємства.

Обсяги та структура фінансових ресурсів підприємства мають відповідати потребам ринку та необхідності розвитку підприємства, адже недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності, банкрутства та ліквідації організації, а надлишкова – перешкоджати розвитку, обтяжуючи витрати підприємства утриманням зайвих запасів і резервів.

Функціонування фінансово стійких підприємств характеризується підвищеною рентабельністю операційної діяльності та ефективністю використання активів, зростанням частки тезаврованого прибутку. Тому забезпечення фінансової стійкості є важливим завданням менеджменту [7, с. 190].

Стійкий фінансовий стан досягається при достатності власного капіталу, хорошій якості активів, достатньому рівні рентабельності з урахуванням операційного та фінансового ризику, достатності ліквідності, стабільних доходів і широких можливостях залучення позикових коштів. Для забезпечення фінансової стійкості підприємство повинне мати гнучку структуру капіталу, вміти організувати його рух таким чином, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності і створення умов для самовідтворення.

Фінансовий стан підприємства, його стійкість і стабільність залежать від результатів його виробничої, комерційної та фінансової діяльності. Якщо виробничий і фінансовий плани успішно виконуються, то це позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. І навпаки, в результаті недовиконання плану по виробництву і реалізації продукції відбувається підвищення її собівартості, зменшення суми виручки і прибутку і, як наслідок, погіршення фінансового стану підприємства і його платоспроможності. Отже, стійкий фінансовий стан не є щасливою випадковістю, а підсумком грамотного, вмілого управління всім комплексом факторів, що визначають результати господарської діяльності підприємства [1, с. 619].

Однією з проблем оцінки й аналізу фінансової стійкості підприємства є її розмежування з іншими характеристиками фінансового стану підприємства. Співвідношення поняття «фінансова стійкість» з іншими характеристиками фінансового стану підприємства наведено на рис. 1.

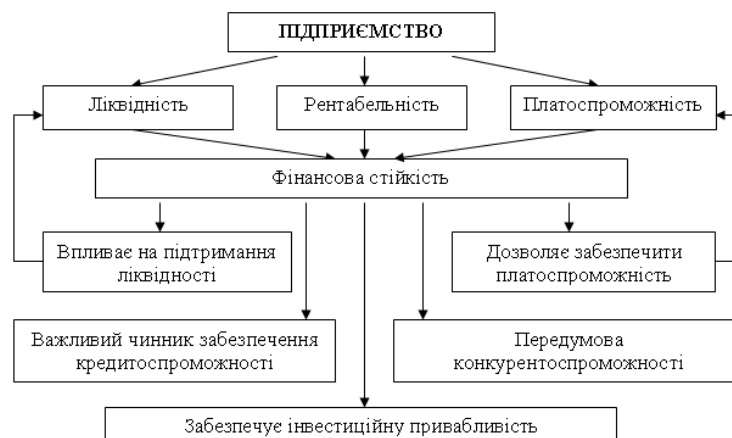

Рис. 1. Вплив фінансової стійкості на інші характеристики фінансового стану підприємства

Джерело: розроблено автором.

Аналіз стійкості фінансового стану на ту чи іншу дату дозволяє з'ясувати, наскільки правильно підприємство управляло ресурсами протягом періоду, що передує даті. Вона залежить як від стабільності економічного середовища, в рамках якої здійснюється діяльність підприємства, так і від результатів його функціонування, його активного та ефективного реагування на зміни внутрішніх і зовнішніх факторів.

Значення фінансової стійкості окремих господарюючих суб'єктів для економіки грає важливу роль. Ефективне функціонування господарюючих суб'єктів забезпечує стабільну економіку. Погіршення фінансового стану окремого підприємства призведе до збою в його роботі, що негативно позначиться на економічному стані.

Необхідність аналізу фінансової стійкості для власників підприємства - прибутковість, величина прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів. Для власників підприємства значення фінансової стійкості проявляється як чинник, що визначає його прибутковість і стабільність в майбутньому. Крім того, прибутковість, стабільність фінансового становища підприємства впливають на курсову вартість його акцій, що важливо для акціонерів зі спекулятивною точки зору.

Стійке фінансове становище є для працівників підприємства гарантією своєчасної сплати заробітної плати. Крім того, збільшення доходів підприємства призводить до збільшення фондів споживання, а значить, і до поліпшення матеріального добробуту працівників даного підприємства. Також стабільне функціонування підприємства, його розвиток забезпечують створення додаткових робочих місць, що дуже важливо в умовах зростання безробіття.

Для постачальників і підрядників фінансова стійкість означає своєчасне та повне виконання зобов'язань. Для них це важливо, так як їх дохід від основної діяльності формується з надходжень з боку покупців і замовників. Якщо підприємство з-за поганого фінансового стану не може розраховатися з постачальниками і підрядниками, це може призвести до банкрутства останніх. Підприємство має стабільно функціонувати, виконувати договірні умови. Невиконання підприємствами своїх зобов'язань може з'явитися причиною виробничого і фінансової кризи у покупців і замовників продукції, робіт, послуг [8, с. 93].

Для держави в особі податкових та інших органів аналогічного призначення значення аналізу проявляється у своєчасній сплаті підприємством всіх податків і зборів до бюджетів різних рівнів. Від цього залежить виконання прибуткової частини бюджету. В іншому випадку внаслідок скорочення видаткової частини бюджету держава і місцеві органи влади не зможуть повною мірою реалізувати свої функції і виконувати зобов'язання, що може призвести до різних негативних наслідків.

Висновки. Вищесказане дозволяє зробити висновок, що відсутні єдиний підхід до трактування терміна "фінансова стійкість" і встановлення нормативів для коефіцієнтів фінансової стійкості, вибір методичного підходу до аналізу фінансової стійкості підприємства.

Фінансова стійкість підприємства відіграє важливу роль у забезпеченні сталого розвитку як окремих підприємств, так і суспільства в цілому. Стійкість є запорукою виживання і основою стабільності положення підприємства, але також може сприяти погіршенню фінансового стану під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Фінансова стійкість є відображенням стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування коштами підприємства і шляхом ефективного їх використання сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції.

Джерела та література:

1. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособие / Г. В. Савицкая. – 7-е изд., испр. – Мн. : Новое знание, 2002. – 704 с. – (Экономическое образование).
2. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посібник / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2005. – 592с.
3. Кремень В. М. Оценка финансовой устойчивости предприятия / В. М. Кремень, С. Я. Щепетков // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1. – С. 107-116.

4. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / К. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с. – ISBN 966-574-221-3.
5. Пригуляк Н. М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем / Н. М. Пригуляк // Економіка. Фінанси. Право. – 2011. – № 1 – С. 26-31.
6. Городня Т. А. Економічна та фінансова діагностика : навч. посібник / Т. А. Городня, І. П. Мойсеєнко ; рек. МОН України. – Львів : "Магнолія 2006", 2008. – 282 с. – ISBN 978-966-2025-42-2.
7. Поддєрьогін А. М. Фінансова стійкість підприємств у економіці України : монографія / А. М. Поддєрьогін, Л. Ю. Наумова. – К. : КНЕУ, 2011. – 184 с.
8. Банк В. Р. Финансовый анализ : учеб. пособие / В. Р. Банк, С. В. Банк, А. В. Тараскина. – М. : Проспект, 2009. – 352 с.

Чириченко Ю.В.

УДК 339.5.053; 339.54

НЕТТО-ІМПОРТ ЕНЕРГОНОСІЇВ СПОЛУЧЕНИМИ ШТАТАМИ АМЕРИКИ: ШЛЯХ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО БАЛАНСУ КРАЇНИ

***Анотація.** У статті розглянуті окремі питання відносно нетто-імпорту енергоносіїв Сполученими Штатами Америки та його значення у оптимізації структури енергетичного балансу країни.*

Визначено загальні тренди формування енергетичного балансу США. Встановлено можливість зменшення імпорту енергоносіїв та нарощування використання відновлювальних джерел енергії.

***Ключові слова:** міжнародна торгівля енергоресурсами, США, тренди, Цілі Розвитку Тисячоліття.*

***Аннотация.** В статье рассмотрены отдельные вопросы относительно нетто-импорта энергоносителей Соединенными Штатами Америки и его значения в оптимизации структуры энергетического баланса страны.*

Определены общие тренды формирования энергетического баланса США. Установлена возможность уменьшения импорта энергоносителей и наращивания использования возобновляемых источников энергии.

***Ключевые слова:** международная торговля энергоресурсами, США, тренды, Цели Развития Тысячелетия.*

***Summary.** The article considers some issues regarding net energy imports by the United States and its importance in optimizing the energy balance of the country.*

The general trends of Energy Balance U.S. were determined. The ability to reduce of energy resources imports and increase the use of renewable energy sources has been set.

***Key words:** International trade of energy resources, U.S., trends, Millennium Development Goals.*

Постановка проблеми. Вивчення досвіду США щодо забезпечення потреб країни енергоносіями представляється корисним із точки зору подальшого розповсюдження зазначеної стратегії на інші країни світу та, зокрема, використання існуючого досвіду в Україні.

При цьому, актуальності набуває постійний моніторинг та вивчення сучасних особливостей формування енергетичного балансу Сполучених Штатів Америки, подальше вдосконалення його структури.

Саме пошук шляхів оптимізації енергетичного балансу США, уявляється для нас важливою науковою проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням побудови глобального енергетичного балансу та енергозабезпечення окремих країн присвячена значна кількість наукових досліджень, розробок та публікацій, існують досконалі статистичні бази даних, джерела інформації, зокрема [1-5].

Проблеми, пов'язані зі світовими енергетичними ринками, досить широко досліджувалися і досліджуються. Серед робіт які аналізують окремі питання функціонування світових та національних енергетичних ринків, у тому числі ринку США, виділяються дослідження вітчизняних вчених – А.О. Афанас'єва, О.Ф. Балацького, І.К. Бистрякова, В.В. Бушуєва, М.І. Воропая, В.М. Геєця, Б.М. Данилишина, С.І. Дорогунцова, Б.Є. Кваснюка, М.П. Ковалка, Л.Д. Криворучього та багатьох інших.

Також, відмітимо роботи у зазначеному напрямку таких відомих зарубіжних вчених, як: Л.І. Абалкін, В.В. Бушуєв, Сет Данн, Р. Коуз, Д. Норт, Д. Росс, Ж. Тіроль, Ф.М. Шерер, Дж. Мітчел та інших.

Однак, незважаючи на активізацію наукових розробок щодо різнопланового вирішення енергетичних питань, відзначаємо як незадовільний існуючий у сучасному світі стан справ щодо оптимізації структури джерел енергопостачання та вирішення складного комплексу пов'язаних з енергетичним забезпеченням проблем.

Таким чином, не використовується у повному обсязі наявний потенціал глобального енергетичного, екологічного, злагодженого суспільного та економічного розвитку, локомотивом якого, на нашу думку, повинні стати економічно розвинуті країни на чолі із США. Отже, залишається актуальним наступне завдання дослідження.

Постановка завдання. Завданням роботи є визначення сучасного стану та перспектив розвитку нетто-імпорту первинних енергетичних ресурсів до Сполучених Штатів Америки з метою оптимізації структури енергопостачання країни.